

Asia: VN/27386/2023-VNK-31

Luonnos valtioneuvoston toimenpideohjelmaksi rasismin torjumisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä

Tarkentavat kysymykset

Millaista sidosryhmäyhteistyötä tulisi tehdä toimeenpanon aikana (yhteistyötahot, yhteistyön muoto ja fokus)?

On erityisen hyvä, että toimenpano-ohjelman luonnos sisältää vahvan rooli edustuksellisille toimielimille kuten neuvottelukunnille. Kiitettävänä on, että tämä merkitys on luontevasti periytynyt tiedonannosta, joka hallitus antoi eduskunnalle viime elokuussa. Tiedonannon tavoitteissa asetetaan tavoitteeksi yhdenvertaisuutta edistävien viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyön ja koordinoinnin tehostaminen. Tähän liittyen konkreettisenä tavoitteena todetaan, että etnisten suhteiden neuvottelukunnan (ETNO) sekä alue-ETNOjen työtä vahvistetaan hyvien väestösuhteiden edistämisen osalta.

Toimenpideohjelmassa on tunnistettu Etnisten suhteiden neuvottelukunnan rooli vuoropuhelun edistäjänä viranomaisten ja etnisten vähemmistöjen välillä. Etnisten suhteiden neuvottelukunta ja sen seitsemän alueellista neuvottelukuntaa ovat Suomessa ainoa säännönmukaisesti kokoontuva, lakisäätäinen neuvotteluelin maahanmuuttajien, etnisten vähemmistöjen, viranomaisten, poliittisten puolueiden ja kansalaisjärjestöjen välillä. Neuvottelukunta on vuoropuhelun ohella asiantuntijaelin, jossa maahan muuttaneita ja etnisiä vähemmistöjä edustavilla yhdistyksillä on laaja asiantuntemus ja edustus. Toimenpiteissä tulee hyödyntää ETNO:n sidosryhmäyhteistyön pysyvyyttä ja säännönmukaisuutta, mikä mahdollistaa vuoropuhelun toimijoiden pitkäjänteisen sitouttamisen yhteistyöhön (mm. toimijoiden tutustuttaminen ja luottamuksen rakentaminen, dialogitoiminnan kehittäminen, väestösuhteiden tilan seuranta, kunniaan liittyvän väkivallan vastainen asiantuntijatyö).

On tärkeä saada mukaan valtioneuvoston, ja aluehallinnon, piirissa toimivia edustuksellisia elimiä tukemaan tiedonannossa, ja toimenpideohjelmassa, laadittuja tavoitteita. Sen sijaan, että supistetaan toimielinten näiden roolia ja paikkaa, on syytä sitouttaa niitä laajentamalla niiden roolia ja tavoitteita yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämistyössä. Toimenpano-ohjelman avulla kukin edustuksellisen toimielin voi sitoutua edistämään tiettyjä tiedonannon tavoitteita tämä hallituskauden aikana.

Aluetasolla valtakunnallisen ETNO:n alaisuudessa toimii seitsemän alueellista ETNO neuvottelukuntaa. Näiden toiminta koordinoidaan tällä hetkellä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa, joilla on laajennettu rooli maahanmuutto- ja kotoutumisen koordinoimisessa. ELY:jen rooli tulee pian muuttuman aluehallintouudistuksen takia. Kun alue-ETNOjen roolista ja määrästä pohditaan, on erityisen tärkeä, että ministeriöt ja niiden alaisuudessa olevat virastot noudattavat toimenpideohjelmassa kirjattu tavoitetta tehostaa yhdenvertaisuustyön ohjausprosesseja erityisesti tulosohjauksissaan.

Miten ja missä toimenpiteissä risteävän ja moniperusteisen syrjinnän torjuminen tulisi erityisesti huomioida?

Etnisten suhteiden neuvottelukunnan uudelleen asettamisessa ja tai nuorten dialogitoiminnassa voidaan huomioida maahanmuuttajiin ja heidän jälkeläisiinsä kohdistuva moniperusteinen syrjintä: neuvottelukunnan kokoonpanossa asetuksen puitteissa ja neuvottelukunnan avoimeen toimintaan kutsuttavissa voidaan huomioida maahan muuttaneiden ja etnisiä vähemmistöjen ohella muun muassa ikä, sukupuoli, uskonnolliset vähemmistöt.

Mitä sellaisia toimenpiteitä toimenpideohjelmasta puuttuu, joita valtioneuvoston yhdenvertaisuustiedonannon puitteissa pitäisi mielestäsi edistää?

Rasismia ja syrjintää tai sen uhkaa kokevien itsensä äänen vahvistamista ja osallistamista keskusteluun on tehty Etnon nuorten dialogeissa. Nuorten keskeinen viesti on, että he odottavat aikuisten puuttuvan rasismiin, kiusaamiseen ja häirintään. Rasisminvastaisia toimenpiteitä konkretisoitaessa tulee huolehtia rasismia kokeneiden nuorten luottamuksen säilyttämisestä: Miten aikuiset, päättäjät, poliitikot ryhtyvät lupauksista ja sitoumuksista toimiin ja seurantaa siitä, miten toimet näkyvät nuorten arjessa positiivisena muutoksena. Toimenpiteisiin osallistuneille nuorille on viestittävä, millaisiin toimenpiteisiin aikuiset ovat ryhtyneet.

On tärkeä, että toimenpideohjelmassa lisätään kohdan, jossa selkeytetään keinoja, joiden avulla tuetaan yhdenvertaisuutta edistävien järjestöjen toimintaedellytyksiä kansalaisjärjestöstrategian toimenpiteillä. Suotava olisi, että toimenpideohjelman ja vastahyväksytyyn kansalaisjärjestöstrategian tavoitteita tukevat toisiansa.

Miten toimenpideohjelman tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia tulisi seurata?

Seurannasta ei tule tehdä niin raskasta yksittäisille toimenpiteille ja toteuttajille, että seuranta vie merkittävästi toimenpiteiden toteuttamiseen varattuja resursseja. Yksittäisten toimenpiteiden toteutumisen seuranta (toteutettu/ ei toteutettu / kesken), itse-arviointi tai kysely toimenpiteisiin osallistuville ennen toimenpiteiden toteutusta ja toimenpiteiden jälkeen. Paras vaihtoehto on, että VNK toteuttaisi vaikuttavuusarvioinnin (tapahtunut muutos) esimerkiksi kyselytutkimuksilla hankkeen alussa ja päättyessä. Erityinen painoarvo tulisi olisi itse rasismia ja syrjintää tai sen uhkaa kokevilla ihmisillä.

ETNO:n osalta alueellisten ETNO:jen toiminnan ja toimintaympäristön koskevasta selvityksestä saadaan ehdotuksia, joita huomioidaan neuvottelukunnan jatkosuunnitelmissa ja tavoitteissa. Muutosprosessin tulokset arvioidaan vasta seuraavan 2024-2029 toimikauden puolessa välissä.

Muut kommentit

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Kariuki Peter
Oikeusministeriö - Etnisten suhteiden neuvottelukunta ETNO